

Martin Baeten tussen zijn collectie.

derdrum' tussen tientallen kleinere drums: dat is adembene-mend." Pas vier of vijf jaar later had hij ook de middelen om er een te kopen. Een 'moederdrum', versierd met een kindje aan één kant.

Waarom hij naar Vanuatu reisde? "Ik had foto's gezien van *namangi's* en vroeg me af: waar is dat? En ik heb die plek dan op de kaart gezocht"

Aan die verkoop ging een lange onderhandeling met de *chief* vooraf. "De kleine drums mochten in principe allemaal verkocht worden. Al was ik niet de eerste die een moederdrum kocht, dat gebeurde al sinds 1900, spora-

disch, want de hele gemeenschap beslist mee of het kan of niet. Toen de verkoop was afgerond, werd die trommel door zeven à tien mannen met bamboestokken naar beneden gedragen en in zee gegooid, waar hij op een binnenlandse vrachtboot werd geladen en naar Wewak gevaren voor verdere verschepping naar Europa."

Over elk object weet Baeten iets interessants. De ribbeltjes in die hardhouten schaal? "Omdat ze is gepolijst met hun 'schuurpapier', bladeren van een plant met harde nerven." "Dit is een deur van de Telefomin in Papoea-Nieuw-Guinea, de ingang is zo klein om dieren buiten te houden." "Zie je die kies in het hout van die ladder? Die zou van een gedode vijand zijn. Elke keer dat je voet zet op die trede, beledigt je hem weer." "Die kleinere trommels zijn *kundu's*, het binnenste van de trommel wordt weggebrand, daardoor wordt hij sterker."

Tijdcapsule

Vanaf 1992 was zijn collectie in zijn eigen galerie te bewonderen, maar in 2017 begon hij na te denken over wat er in de toekomst met zijn collectie moet gebeuren. Eerst polste hij of ze kon worden opgenomen door de gemeente Gistel. Ook een contact met het GUM in Gent had geen vervolg. Ook het MAS in Antwerpen, waar tegenwoordig de collectie van Claerhouts Etnografisch Museum huist, werd gecontacteerd. "Toen kreeg ik een mailtje van Vincent Boelen van het MAS", vertelt Veys. "Hij schreef dat zij niet genoeg plaats hadden voor Martins collectie. Wij hebben in Leiden al een Oceanische collectie sinds de 19de eeuw. Was dit misschien iets voor ons?"

In september 2022 bezocht ze met haar collega Erna Lilje de collectie. "Erna liep direct naar een trommel en zei 'wow': toen brak mijn hart", herinnert Baeten zich. "Haar moeder is geboren in Papoea-Nieuw-Guinea, toen dat nog

onder Australisch bewind stond; ik zag dat ze in geen jaren niet zo'n drum had gezien. Haar interesse als antropologe was ook een erkenning van de waarde van mijn collectie."

De interesse voor de culturen van Oceanië neemt de laatste jaren toe, maar een collectie zoals die van Baeten is nog behoorlijk zeldzaam. In Nederland zijn ze veel beter bekend dan in België – Westelijk Nieuw-Guinea is het Indonesische deel van het eiland Nieuw-Guinea; het oostelijke deel, Papoea-Nieuw-Guinea, is lid van het Britse Gemenebest, maar sinds 1975 onafhankelijk. "Het Wereldmuseum heeft een collectie van 75.000 voorwerpen uit Oceanië, waarvan 50.000 uit Westelijk Nieuw-Guinea. Met Martins collectie hebben we nu ook meer stukken uit het oostelijke deel", zegt Veys.

De schenking wint aan urgentie door de actualiteit. "Evangelische christenen vernietigen in Papoea-Nieuw-Guinea alles wat ze

"Wat Martin aan Leiden geeft, is een tijdcapsule"

Wonu Veys

Curator Oceanië
Wereldmuseum Leiden

'heidens' vinden", zegt Veys. "In 2018 probeerde een van hen in het mooie parlamentsgebouw de sculpturen te vernietigen die de enorme verscheidenheid van de volkeren in het land illustreerden – er worden 840 talen gesproken. Sinds dit jaar gaat het eerste punt van de grondwet niet meer over die diversiteit, maar stipuleert het dat Papoea-Nieuw-Guinea een christelijke natie is. Wat Martin aan Leiden geeft, is een tijdcapsule."

"Martin wilde drie dingen", zegt Baetens vriendin Djachra Apil. "Dat de collectie bij elkaar bleef, ergens belandde waar er goed voor werd gezorgd, en dat mensen ervan konden leren en genieten." Ondertussen begonnen handelaars hem te bellen met de vraag of hij zijn collectie inderdaad van de hand deed. "Maar de gedachte om de collectie uit elkaar te halen ... ik zou dat pijnlijk vinden", zegt Baeten.

"Ik heb hem aangeraden toch een paar objecten te houden die hem na aan het hart liggen", zegt Apil. "Ik kon me niet voorstellen dat het huis leeg zou zijn. Al is het met zijn eigen werk natuurlijk nooit echt leeg." Twee stukken wilde Baeten meteen houden. Een *yipwon*, een plat voorouderbeeld in profiel – ze staan ook bekend als 'haakbeelden', omdat de ribben de vorm van haken aannemen boven en onder het hart. "Omdat die *yipwons* zo mooi zijn. En ik houd ook een varkenskopje met een baard van spinnenwebben van Banks Island, waar spinnen vereerd worden. Hun spinnenwebben zijn zo dik dat een vogel erin verstrikt kan raken."

Na zoveel jaren verzamelen bijna alles weggeven. Bekruipt hem toch geen twijfel? "Wat Wonu net heeft verteld, dat deze objecten verdwijnen, is belangrijk. De bewoners van Oceanië reizen ook. Ze zullen deze stukken altijd kunnen bekijken in het Wereldmuseum, dat heel actief met verschillende gemeenschappen werkt: ik zie dat als een geschenk aan de gemeenschap."

Inge Schelstraete
Foto's Fred Debrock

